

SILBERSKY

Han älskar det här. Han älskar förhören, striden, huggen och mothuggen, hela denna juridiska process med oviss utgång. Han älskar att få rätt. Det säger han själv. Han älskar att stå i rampljuset. Det säger han inte själv; han talar om sitt pedagogiska uppdrag, sin uppgift att popularisera juridiken. Framför allt älskar han rättssalen som scen, där rollerna är sedan länge givna, rollbesättningen den bästa, samspelet sker utan gnissel och må bäste man vinna. När han lämnar rättssalen denna eftermiddag, med ett snabbt hejdå till de andra i salen, ligger det nära tillhands att tänka på kirurgen som lämnar operationssalen eller, varför inte, försteviolinistens avtåg efter ännu en lyckad spelning. Det är något med leendet, med blänket i blicken. Det är något med lättheten i steget.

En lagarbetare, javisst. En lagarbetare som vet sitt värde.

Mobilen ringer ständigt.

- Jag har aldrig varit så anlitad som nu, konstaterade han tidigare samma dag.

Han sa också:

- Jag har aldrig begärt att få ett jobb.

Leif Silbersky är vid 72 års ålder den mest anlitate advokaten i landet. Han är den mest omtalade advokaten. Han är advokaten tidningarna, radio, teve ringer när gripandet, åtalet, domen ska kommenteras. Alltid redo. Aldrig svarslös.

Antagligen är han den mest avskydde advokaten.

- Jag har försvarat så många skitstövlar, som han själv uttrycker det, utanför rättssalen.

Bara under de senaste åren har han försvarat "Hagamannen" Niklas Lindgren, barnamördaren Anders Eklund, Toni Alldén som mördade Carolin Stenvall i Gällivare, Röda Korset-bedragaren Johan af Donner, den unge mannen som på en parkeringsplats i Landskrona knuffade eller slog en 78-årig kvinna så att hon föll och dog. Han har försvarat Sigvard Marjasin, Per Anders Örtendahl, Jesús Alcalá, Anna Sjödin, Calle Jonsson, Percy Nilsson, en av de två 16-åringar som sparkade den jämnåriga Riccardo Campogniani till döds på Kungsholmen i Stockholm. Hans namn förknippas med omtalade fall som Fontainebleu, Ströberg, Trustor, diskoteksbranden

i Göteborg. Nyss försvarade han med buller och bång en av de åtalade för helikopterrånet. Före det gick han i rättssalen så hårt åt mannen till den dödade kvinnan i Landskrona att en krönikör i en kvällstidning uttryckte sin avsky för Leif Silbersky.

Lägg också märke till att klienterna framför allt är personer som för första gången ställs inför skranket, åtalade för brott som väckt uppmärksamhet för att de varit så vidriga, ibland besynnerliga, ibland för att den åtalade redan varit en offentlig person. De har bara läst om advokater i tidningen. De har läst om Leif Silbersky, sett honom på teve. Stora mål ger nya stora mål. Nu, denna dag, när han lämnar rättssalen, har han företrätt travtränaren Åke Svanstedt som väl aldrig kunnat drömma om att han skulle sitta på de åtalades bänk i en rättssal. Han ringde Silbersky sedan en hästägare rekommenderat honom.

Ångrat sig?

- Nej, men han kunde ha varit lite mer förberedd i tingsrätten, säger Svanstedt. Nu är det bättre.

I fyrtioåttå år har Leif Silbersky hållit på. Han har varit uppmärksamman från start, framgångsrik från första stund. Efter avslutad juristexamen, som han läste in på rekordtid, två och ett halvt år - "Olof Palme lär ha gjort det snabbare. Det är vad jag hört. Jag vet inte om det stämmer" - och en vända hos åklagarmyndigheten fick han jobb hos Henning Sjöström, kastades in i det stora neurosedynmålet mot Astra som gjorde Sjöström till stjärna, gav hans biträde en bit av strålglassen, naturligtvis också lärdom och erfarenhet. "Henning lärde mig att inte vara rädd. Att våga sticka ut hakan. Att våga vara udda. Och att alltid vara lojal mot klienten." Tillsammans besvarade de läsarfrågor i en kolorerad veckotidning, skrev en uppmärksamman bok, *Att skiljas på svenska*, syntes på galapremiärer och boxningsmatcher. Efter fem år sökte Silbersky medlemskap i Advokatsamfundet, nekades inträde, tog strid. "Jag tänker slåss om saken!" löd rubriken på helsidan i Expressen. Han slogs och vann och kunde äntligen titulera sig advokat.

Anledningen till avslaget ligger dolt i samfundets arkiv, men påstås ha handlat om att Silbersky varit oförskämd mot en häradshövding som inte rekommenderat honom till tingstjänstgöring och att advokattiteln redan slunkit med ibland. Kanske

var det också ett sätt att ge hans chef ett nålstick, ty Henning Sjöström uppträdde inte så där diskret som advokater vanligtvis uppträdde. Ett premiärleon. En linslus. För övrigt är bakgrunden malmöitisk, köpmannaborgerlig, liberalt judisk. I sina memoarer, som han utgav 1974, vid trettiosex års ålder, med titeln *Jag – en advokat*, skriver han ytterst kortfattat om sin bakgrund, kortfattat om den anti-semitism han mötte i ungdomen, skriver och talar hellre om sitt liv som advokat. Hade först tänkt bli fältflygare – ”en romantisk pojkdrom, närd av alla filmer jag hade sett om tappra och dödsföraktande flygare, galghumoristiska i farans stunder, stiliga i sina uniformer, omsvärmade av sköna kvinnor, avundade av jordbundna kamrater”, heter det i memoarerna – men han föll igenom i syntestet. Advokat var näst bästa valet. Varför advokat?

– Jag vet inte. Kanske för att jag hade sett Perry Mason på teve. Jag tyckte det såg häftigt ut.

Fast Henning Sjöström skickade honom till en talpedagog för att råda bot på hans förfärliga malmöitiska. Talpedagogen bröt efter sjunde lektionen, ville inte beröva honom hans personlighet. I rättssalen handlar det om både innehåll och form. Du måste ha något att säga. De måste förstå vad du säger. De ska fångas av sättet du säger det på.

Frågar man kollegor, åklagare och domare svarar de samfällt att det är där, i rättssalen, Leif Silberskys stjärna lyser som starkast – och så i media, förstås. En ögonblickets man. Snabb i steget, intuitiv, receptiv. En fingertoppspelare. Överraskar gärna: med ny bevisning i sista stund. En man med talets gåva som han väl förvaltat, förfinat under tusentals rättegångar.

– Skarpt och inträngande underkastar han bevisningen sin granskning, säger domare Göran Nilsson vid Stockholms tingsrätt. Han är skicklig retoriskt. Det blir aldrig tråkigt med Silbersky i rättssalen.

– Han tar sig an ett mål på ett helt annat sätt än många andra advokater, säger kollegan Kerstin Koorti, som han också försvarat och lyckats fria. Han vågar ställa de frågor ingen vill ställa.

– Han är inte rädd för någon, säger advokat Rolf Åbjörnsson. Det är annars en åkomma som i hög grad präglar advokatkåren. I klientens ögon är Leif Silbersky en advokat som slåss till sista blodsdroppen.

- Han ser ut att tro på det han säger. Och det är ju en klar fördel om man är advokat, säger åklagare Berndt Berger.

Denna septemberdag har han suttit vid Åke Svanstedts sida i Göta hovrätt och lyssnat på upptagningarna från tingsrättens förhandlingar. Han ska sitta där imorgon också, sedan ska alla ut till Svanstedts gård Bjertorp för att med egna ögon få se vad vittnena kan ha sett. Det är Silberskys idé. Svanstedt dömdes i tingsrätten till böter för anstiftan till brott mot djurskyddslagen, två av hans anställda för att ha utfört själva brottet: de påstås ha använt elektriska så kallade grisfösare för att få fart på hästarna. Det är ett litet mål som skapat stora rubriker, vållat heta debatter i travkretsar. Alla tre nekar. Alla tre kommer att frias av hovrätten.

Kanske det handlar om avundsjuka.

- Är det mycket avundsjuka, mycket misstänksamhet i travbranschen?

Frågan ställs till en av de åtalade hästskötarna. Det är Leif Silbersky som ställer den. Han ska ställa den flera gånger, till andra vittnen, hans vittnen. Det är en fråga han naturligtvis redan vet svaret på.

Alltså, två minuter senare:

- Det du berättar för oss är att så fort en travtränare blir framgångsrik så kommer det där pratet om grisfösare.

Leif Silbersky vet vad han vill ha ut av ett förhör, vet vilka vittnen som ska grillas och vilka som är med för att bygga en karaktär: den oförvitlige stjärnkusken Åke Svanstedt på Bjertorp.

- Om du skulle vilja beskriva Åkes filosofi.

- Hur har du uppfattat Åkes allmänna inställning till hästarna?

Tonen är uppmuntrande vänlig, manar till vittnets vilja att dela med sig av sina kunskaper till församlingen, därmed bli ett med den: Berätta! Berätta för oss! Berätta för oss som inte är inne i branschen! Han vädjar till deras fåfänga: Vad säger du som erfaren hästskötare? Hur många segrar har du, bara så att vi ska förstå vem du är? Han avfyrar en rad korthuggna frågor, till vittne efter vittne, hans vittnen, som bara har att hänga på i galoppen:

- Har du själv använt grisfösare?

- Nej.

- Har du *sett* en grisfösare på Bjertorp?

- Nej.

- Har någon talat om för dig att *de* använder grisfösare?

- Nej.

- Har du haft *misstankar* om att det använts grisfösare på Bjertorp?

- Nej.

- Har du *hört talas om* att någon annan använder grisfösare?

- Nej.

- Tack, inga fler frågor.

Åklagarens vittnen som säger sig ha sett grisfösare användas hos Svanstedt, om än från långt håll, och för flera år sedan, ska bringas ur balans, trovärdigheten naggas i kanten. Första frågan:

- Vad är en grisfösare för någonting, enligt ditt sätt att se på saken?

Vem kan beskriva en kopplingsdosa, ett strykjärn, en vattenkokare utan att börja famla efter orden?

- Kan du beskriva den närmare?

- Det kan du inte.

- Kan du då förklara för oss hur den fungerar?

- Det vet du inte.

Och när, vilket år, var det egentligen hon såg det hon sagt sig ha sett?

Hon blir osäker, letar förgäves efter ett årtal med säkerhet. Advokaten bryter in:

- Tänk efter nu, kan det ha varit 2004?

Svaret kommer tveksamt.

Advokaten, nu förvånad:

- Kan det ha varit 2003?

Vittnet fortfarande tveksam.

Advokaten, nu ironisk:

- Kan det till och med ha varit 2002?

Redan i *Jag - en advokat* skriver Leif Silbersky: "Datum är alltid svårt att minnas."

- Du vet vad domaren har sagt, du ska bara berätta vad du är säker på.

I hotellmatsalen mellan två rättegångsdagar, vid frukosten – som avslutas med ett glas mjölk och några varma prinskorvar, ketchup – får han frågan om han manipulerar vittnen.

– Nej, säger han mycket bestämt. Det handlar inte om det. Ett vittne kan ha sett fel, hört fel, missuppfattat en situation.

Går han då inte för hårt åt vissa vittnen? Ta bara mannen i Landskrona som förlorat sin hustru under fruktansvärda omständigheter och sedan tvingas värja sig inför en skur av frågor från Leif Silbersky som ifrågasatte hans trovärdighet!

– Nej. Jag förstår hans fruktansvärda situation – han har förlorat sin hustru, han är min ålder – men jag får inte styras av känslorna. Jag säger inte att han ljuger, med det är så viktigt att i domstolen få fram vad som verkligen hände. Det kan finnas ett alternativt händelseförlopp.

Men... en *olyckshändelse*?

– Det är min klients uppfattning att det var en olyckshändelse. Jag har aldrig påstått det. Jag var inte där, jag vet inte. Åklagaren, domaren, polisen var heller inte där. De som har kritiserat mig var inte där. Och, märk väl, hovrätten kan komma att ändra tingsrättens dom. De har släppt honom fri i väntan på domen, det gjorde inte tingsrätten.

Senaste misstaget?

– När jag citerade ur Dagermans "Att döda ett barn" i rättegången mot Eklund. Jämförelsen haltade illa. Vad jag menade var att skuldbördan får han alltid bära med sig, men det finns säkert bättre citat. Jag bad om förlåtelse.

Tonläget blir stundtals väl högt?

– Ja. Jag är en känslomänniska. Jag har kort stubin. Jag kan nästan känna vrede mot en åklagare som slarvat, som detta med de borttappade vittnena i helikopterrånet. I målet mot Åke Svanstedt blir han några gånger åthutad av domaren för att han inte låter vittnen, åklagarens vittnen, tala till punkt.

– Ja, jag vet. Jag har fortfarande ett häftigt temperament, även om jag lugnat ner mig betydligt. Jag har min målsättning med förhöret.

Han säger också:

– Jag är klientens förlängda arm. Klienten skulle ha agerat som jag om han haft mina kunskaper och min erfarenhet.

Andra av åklagarens vittnen, säkrare vittnen, ägnar Silbersky mindre uppmärksamhet. Han ställer en fråga, högst två, neutralt, och sedan har han, tack så mycket, inga fler frågor.

Vid frukostbordet:

- Det finns ett amerikanskt talesätt som säger att ett fientligt vittne ska ut ur rättssalen så fort som möjligt.

Anlitad, omtalad, avskydd. Också den bästa advokaten i landet?

Nej.

Han vinner inte fler mål än många andra advokater, om vi med vinner menar att han lyckas fria en klient, få straffet sänkt. Sigvard Marjasin och Per Anders Örtendahl, som dömts i media, friades av domstolen, säkert tack vare Leif Silberskys energiska insats. I fallet Marjasin – som han själv nämner först på frågan om vilka mål han skattar högst – lyckades han dessutom med denna sin pedagogiska uppgift att förklara för allmänheten att ett besynnerligt beteende inte behöver vara brottsligt.

Många andra gånger – Niklas Lindgren, Toni Alldén, Johan af Donner, Jesús Alcalá, Anna Sjödin etc. – har det inte gått lika bra, i stället åklagarens väg. Det som går hem i en tevestudio behöver nödvändigtvis inte gå hem i en rättssal.

På frågan om de själva skulle anlita Leif Silbersky ifall de stod åtalade svarar knappt hälften av domarna, åklagarna och advokaterna ja, drygt hälften nej. De svarar ja för hans glöd, hans mod, hans vilja att slåss för sin klient. De svarar nej genom att hänvisa till den sortens advokat de föredrar: bättre påläst, mer lågmäld, mindre känslomässig.

Själv säger han att han drivs av viljan att hjälpa människor i nöd. Han tänker fortsätta så länge huvudet är med, även om kroppen blivit skröplig. Han säger att han har något att erbjuda som han inte hade förut, det vill säga fyrtioåttas års erfarenhet. Än har han några spelningar kvar.

Göta hovrätt friade Åke Svanstedt och hans två medarbetare bland annat därför att så många vittnen varken "sett eller misstänkt" att grisfösare använts. Rätten konstaterade också att det varit mycket svårt att se vad en kusk hållit i handen på det avstånd åklagarens vittnen befann sig.

Anders Sundelin

Vi 11/2010